

NIT, 1. 12. 2020

ŽIVA BITJA SO MEDSEBOJNO ODVISNA

U/27

1. PREBERI.

Rastlinam pravimo **proizvajalci**, ker si same izdelajo hranilne (organske) snovi. Rastline s fotosintezo, poleg izdelave hranilnih snovi, sproščajo tudi kisik, ki ga delno pri dihanju porabijo same, delno pa ga trošijo tudi potrošniki in razkrojevalci.

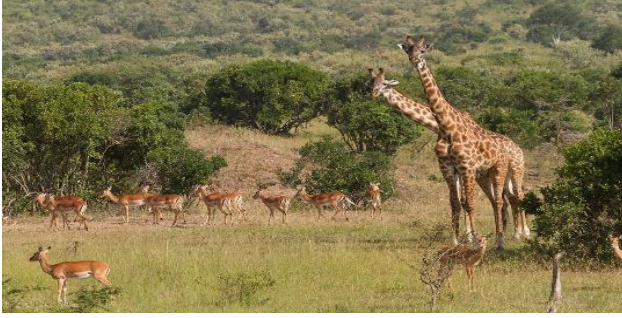
Rastline so proizvajalci.

Živali si same **ne** izdelujejo hranilnih snovi, temveč se hranijo z rastlinami ali drugimi živalmi, torej trošijo že izdelane hranilne (organske) snovi, zato jih imenujemo **potrošniki ali porabniki**. Potrošniki ne morejo preživeti brez proizvajalcev.

Glede na to, s čim se prehranjujejo potrošniki, poznamo:

- rastlinojedce,
- mesojedce
- vsejedce. Ljudje smo **vsejedci**.

Potrošniki ali porabniki, ki se prehranjujejo s hrano rastlinskega izvora, so **rastlinojedci** (krave, koze, konji, srne, jeleni, zajci, sloni, žirafe...). Pravi izbirčnež med rastlinojedci je **KOALA**, ki se hrani le z **EVKALIPTUSOM**, **PANDE** pa samo z **BAMBUSOM**. Mnogi rastlinojedci imajo zobe oblikovane tako, da lahko hrano z njimi drobijo in meljejo.

Primer rastlinojedcev: žirafe in gazele.

Potrošnike, ki se prehranjujejo samo z drugimi potrošniki, imenujemo **mesojedci** (lev, leopard, tiger, orka, sova, kanja, pajki, žabe, kače, lisice, štoklje, kameleoni, krokodili...). Izbirčnež med mesojedci je **SINJI KIT**, ki se hrani le z **MAJHNIMI RAKCI**, ki plavajo v morju. Mesojedci imajo močne čeljusti in ostre zobe.

Primer mesojedcev: levi.

Potrošnike, ki se prehranjujejo s proizvajalci in drugimi potrošniki, pa imenujemo **vsejedci** (rjavi medved, jež, opice...).

Vsi organizmi enkrat poginejo. Z ostanki odmrlih živih bitij se prehranjujejo **razkrojevalci**, ki organske snovi pretvarjajo v mineralne (anorganske) snovi. Razkrojevalci so v bistvu tudi potrošniki, saj ravno tako trošijo hranilne snovi, a se od drugih potrošnikov razlikujejo po tem, da organske snovi pretvarjajo v mineralne. S tem, ko organske snovi pretvorijo v mineralne snovi, naredijo snovi dostopne rastlinam. Rastline namreč za normalen razvoj, rast in razmnoževanje potrebujejo tudi mineralne snovi. Najpomembnejši razkrojevalci so bakterije in glive. Tako je krog kroženja snovi v naravi sklenjen. **Živa bitja so odvisna drug od drugega.**

Primer razkrojevalcev: glive.

Primer razkrojevalcev: deževniki.

Preberi besedilo v U/27.

2. Zapis v zvezek.

ŽIVA BITJA MED SEBOJ SODELUJEJO

U/27

Živa bitja so odvisna drug od drugega. Prehranjevanje z drugimi živimi bitji zagotavlja preživetje. Organizmi so drug drugemu vir snovi in energije. Organizme gradijo **organske in anorganske snovi**.

Organske snovi so sladkor, maščobe, beljakovine....

Anorganske snovi so mineralne snovi v rodovitnih tleh.

Rastline si same izdelajo hrano, zato jih imenujemo **PROIZVAJALCI**.

Živali in ljudje so **POTROŠNIKI**. Hranilne snovi dobijo od proizvajalcev. V hranilnih snoveh je vezana energija, ki omogoča življenjske procese.

Med potrošniki razlikujemo **rastlinojedce**, **mesojedce** in **vsejedce**.

Živa bitja, ki razgradijo odmrle organizme v anorganske snovi, so **RAZKROJEVALCI** (alge, glive, drugi organizmi). Omogočajo kroženje snovi v naravi.

Živali se glede na način prehranjevanja med seboj razlikujejo že po videzu.

To ni za v zvezek, samo preberi in razmisli.

PREHRANJEVALNI ODNOSI MED ŽIVIMI BITIJI		
Vrsta odnosa	Značilnost	Primer
SOŽITJE	gost in gostitelj imata korist	breza – brezov goban
PLENILSTVO	plenilec ima korist, plen pa škodo	lisica - zajec
ZAJEDAVSTVO	gostitelj utрпи škodo, zajedavec ima korist	človek – klop
PRISKLEDNIŠTVO	gost ima korist, gostitelj nima niti koristi niti škode	govedo – kravja čaplja
TEKMOVANJE	rednost ima zmagovalec, vsi osebki pa porabijo veliko energije	boji med odraslimi jeleni

Za zabavo lahko rešiš naslednje naloge.

NALOGA 1: Oglej si spletno povezavo in preberi naloge.

<https://eucbeniki.sio.si/nit5/1343/index.html>

NALOGA 2: Oglej si oba posnetka o rastlinojedcih in mesojedcih ter odgovori na vprašanja. <https://eucbeniki.sio.si/nit5/1343/index1.ht>

<https://eucbeniki.sio.si/nit5/1343/index1.html>